

375

375

1

XXII

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

375

Uppt. av Tage Troedsson

Anmärkingar:

efter A. Åkermani Lvenstads, Riseberga socken,
Norra Åbo härad. Skåne.

Julfirandet i min hembygd,
Riseberga socken, för 30 å 40 år sedan.
+ var på F. F. III.

Den av våra religiösa fester, som man med skäl kan kalla den färnämsta, är ovedersägligen Julen. Detta kanske därför, att den går tillbaka till urminnes tider, då hedningarna genom slaktande och ätande högtidlighålla "Julbloden" då det jämväl offrades åt gudarna. Med kristendomens införande, firades Julen till minne av Jesu födelse, men tillbrustningarna till denna högtid voro för en trehundra å fyrtio år sedan betydligt mera omfattande än nu åtminstone på landsbygden. Först vidtog

(6.5)

slakten, vanligast slaktades ett eller två får, en årgammal ko eller tjur och en eller två svin, därefter bakningen med många slags bröd: grovbröd, s.k. surrätt, råttbröd av flera slag och sedan kakor av flera sortar, vidare kyggen: julöl och svagdricka, I de flesta fall hade man två sorters öl ett bättre och ett sämre. Det bästa användes endast vid festliga tillställningar. Slutligen kom den stora rengärningen. Därefter var man färdig att fira Jul med ätande och drickande jämte lekar och för julen lämpliga nöjen. I min hemtrakt var det vanligt att gå från ett ställe till ett annat att skjuta in Julen. Ibland kunde det samlas ända till ett tiotal skyttar. Det tillgick så, att så snart man skjutit, skulle man springa och om möjligt icke låta infångas för att sedan återkomma och upprepa skjutandet, men vanligast varo skyttarna villiga att låta infångas, ty därefter vankades ^{de} försläpning. Sedan skulle man, skjuta, då man avlägsnade sig såsom ett tack för bjudningen. Denna sed eller hellre ased har helt försvunnit, antagligen på grund av de många olycksfallen, som genom ovarsamt hanterandet av skjutvapnen i fyllan och villan förekomma. Rätt vanligt var det också att julafton klida ut sig och besöka grannarna, för vilka man skulle ange

Uppt. av Tage Fredsson

Anmärkningar:

efter A. Åkerman

i Lönstorp, Rissberga socken
Norra Åbo härad. Öhane.

sig vara från annan ort och anhålla att få stanna kvar över
över natten eller dyg., man skulle bara akta sig att bli igen-
känd. — Julklapparna skulle även överlämnas på annat
sätt än nu. Bäst var det om någon kunde smyga sig obe-
märkt till stället, där gåvan skulle lämnas och kasta in
den och sedan förvinna så fort som möjligt. I min hemtrakt
var icke julgranen vanlig åtminstone icke på i lantbrukarkem,
mera en kärke skulle utsättas åt fåglarna, vilket ännu
brukes. Rörande föreställning om språken och varsel för angivna
tid tillbaka är icke mycket att anmärka, ty enligt vad
jag hört av äldre personer var folket icke mera skrock
fullt då än nu. Visserligen har jag hört att på några
avskilda ställen inne i skogsbygden brukligt var att låta
gröt stå inne på borden under julnatten, som var

avsedd åt lomtarna, för att dessa skulle bringa lycka och välmåga. Juldagen, nyårsdagen och trettondedagen var det förbjudet att gå upp på vinden, ty då löpte man fara att att taken skulle blåsa av. Juldagen var det vanligt att alla skulle jullotta och den av ett bysamhälle som efter gudsfräntens slut kom först hem, fick först inköptat under det kommande året så det gällde att raska på med förspänningen. Trettondedagen var icke här föremål för något särskilt firande utan en sed var att alla skulle då skjuta upp sitt krutförråd, vilket var inköpt för Julen. Vad förhållandena i öfrigt beträffa lär det enligt vad jag kunnat få reda på icke vara någon ansevärd skillnad med julfirandet nu och för trettio å fyrtio år sedan, åtminstone i min hembygd.

Uppt. av Tage Troedsson

Anmärkingar:

efter Bengt Troedsson

i Lönstorp, Riseberga socken,
Norra Årbo härad, Skåne.Svar på frågorna.

Vårdagjämningen den 21 mars.

Bönar skulle säas den 27 maj, korn den 23 maj och lin den 25 maj.

Man gödslade alltid på hästen, då samlades hela byar med hästar och vagn för att hjälpa varandra med att köra ut gödseln. När all gödseln var utkört var det alltid stora festligheter efteråt.

När man hade alldeles slutbrätt brukade man alltid lägga sädeskorgen på markenvända ugg och ned på den och taga tre handfulla jord och kasta över den

och säga: "Tjugofallt igen", "Tjugofallt igen" för varje handfull.
 När gröngyllingen skrek på taket eller i skogen, vidare när hönsen
 lusade (plockade) sig, eller när svalarna flög lågt då blev det
 säkert regn. När katten tvättar sig, betydde vackert väder.

När fåglarna sätta sig på fönsten, då blir det sträng vinter.
 När katten sätter sig i vagnen, när man skall ut och köra,
 då får man tur under färden.

När man är ute och äter, händer det då att någon katt
 springer över vägen framför skjutsen, då råkar man i
 olycka.

När hunden gjuder, blir det lek i släkten.

När det kliar i näsan, det betyder närvis främsnad.

När man hickar, då talar någon om en.

När man spottar på en gris, så växer han inte.

När man slår ett kreatur med en skalad käpp, så
 får djuret blodhalning.

När det kliar i det högra ögat, det betyder förargelse.

När det kliar i det vänstra, det betyder glädje.